

מילי דאבזת

פנינים מתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע על פרקי אבות • פרק רביעי

**"רבי יהודה אומר, הוי זהיר בתלמוד, ששגת תלמוד עולה זדון.
רבי שמעון אומר, שלשה כתרין הם, פתר תורה וכתר פהנה וכתר
מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן:"**

פרק רביעי משנה יג

כלומר:

לא זו בלבד ש"מארי עובדין טבין" שעיקר עסקם הוא במעשה המצוות, הרי הם משלימים הכוונה והתכלית דברייתא העולם, כי עיסוקם הוא עם דברים גשמיים ושפלים, ועבודתם היא לתקן את הדברים הגשמיים ולעשות מהם מכון ומדור לקדושתו ית' על ידי שמקיימים מצוות ו"עובדין טבין" עם הדברים התחתונים והגשמיים, אלא גם אלו ש"תורתם אומנתם" ועיקר עסקם הוא בלימוד התורה ובענינים העומדים ברומו של עולם, ולכאורה אין לעבודתם קשר ושייכות להכנת העולם התחתון והשפל להיות דירה לו ית' - שהרי עיסוקם הוא בעיקר בדברים נעלים וקדושים, מ"מ מכיון שתכלית בריאת העולם היא למטרה זו, הנה וודאי הדבר שגם עבודת "תורתם אומנתם" נצרכת כדי להגיע לתכלית בריאת העולם.

והביאור בזה:

הכלל הוא (ברכות ה, ב. וש"נ) ש"אין חבוש מתיר עצמו" - וא"כ, אם כל עסק האדם יהי' בעניני עולם הזה התחתון והשפל בלבד לא יוכל לגלות קדושתו ית' גם בדברים שפלים, שהרי אין "יתיר" ויעלה את העולם משפלותו כאשר הוא עצמו "חבוש" ועסוק תמיד רק בענינים השפלים והתחתונים? ולכן גם אצל העוסק בעניני העולם צ"ל לכה"פ זמן אחד ביום בו יהי' שקוע רק בלימוד התורה, ובאופן שירגיש שאין לו שום דבר בעולמו מלבד לימוד התורה, ועי"ז הוא יוצא ומתעלה ו"משתחרר" מעניני העולם השפל, ובכוחו להעלות גם את הדברים התחתונים להיות מכון לקדושתו ית'.

אך מכיון שעיקר עיסוקו הוא בעניני העולם קשה לו "להתנתק" לגמרי מעניני העולם ולהיות שקוע רק בלימוד התורה, ולו לזמן מה, כי רובו ככולו של היום הרי הוא שקוע בדברים גשמיים וחומריים. וזהו תפקידם של אלו אשר "תורתן אומנתן", שהם אלו שצריכים לפעול ולהשפיע על שאר

עיונים וציאורים

איך יתכן שרשב"י דתורתו אומנתו מבאר מעלת המעשים טובים על התורה?

בכו"כ ממפרשי המשנה (ראה רע"ב כאן. ועוד) פירשו שב"כתר שם טוב" הכוונה למעשים טובים, ועפ"ז נמצא שבמאמר זה בא רבי שמעון לבאר מעלת המעשים טובים על התורה והכוונה והמלכות, שמעלתם גבוהה מכולן ו"עולה על גביהן".

ולכאורה יוקשה:

ידוע דסתם ר' שמעון הוא רבי שמעון בר יוחאי (ראה רש"י ד"ה משמו שבועות ב, ב. ועוד) ונמצא שרשב"י הוא זה שאמר מאמר זה (ומפורש הוא בילקוט שמעוני קהלת רמז תתקעג "תנא רשב"י שלשה כתרין הם כו"). והנה, איתא בשבת (יא, א) שרשב"י הי' בגדר "תורתו אומנתו", והיינו שעיקר עסקו הי' בתלמוד תורה. ועפ"ז יוקשה, איך יתכן שדוקא רשב"י ס"ל שכתר שם טוב עולה אפילו על כתר תורה?

ויש לבאר בזה, שב"כתר שם טוב" אין הכוונה למעלת מעשים טובים כשלעצמם, אלא בזה בא רשב"י ללמד על מעלה מיוחדת בלימוד התורה שנצרך הוא אפילו למי ש"תורתו אומנתו", והוא לימוד שיש בו גופא "שם טוב" - מעשים טובים:

איתא בתנחומא (נשא טז) דתכלית בריאת העולם הזה הגשמי והחומרי היא משום שנתאוה הקב"ה שהעולם הזה התחתון והשפל יהי' דירה ומכון לשבתו ית' (ראה תניא פל"י בארוכה). ומכיון שזוהי תכלית בריאת העולם, א"כ וודאי שכל הדרכים והאופנים שישנם בדרכי עבודת ה' - כולם נצרכים כדי להגיע לתכלית זו.

ישראל, שגם ה"מארי עובדין טבין", הנה בעת עסקם בתורה, יהי' עיסוקם באופן שיהיו שקועים לגמרי בלימוד התורה, וכך יהי' בכוחם בעת עסקם ב"עובדין טבין" להעלות את העולם ולזככו להיות דירה לו ית'.

ועפ"ז יש לבאר מאמר רשב"י "וכתר שם טוב עולה על גביהן", שאין הכוונה למעלת מעשים טובים כשלעצמם אלא הכוונה ל"שם טוב" בענין לימוד התורה גופא (ועיין פירוש המשניות להרמב"ם כאן):

והיינו שבא רשב"י ללמד שגם אלו ש"תורתם אומנתם" לא יהי' עסקם בלימוד התורה לעצמם בלבד, אלא גם אצלם צריך להיות הענין דמעשים טובים, היינו לפעול ולהשפיע גם על אחרים, שגם הם ילמדו תורה בחלק מן היום באופן שהוא כמו "תורתם אומנתם", היינו שבעת עיסוקם בתורה יהיו שקועים בזה לגמרי.

ומדויק מאוד הלשון "עולה על גביהן", והיינו, שכאשר בנוסף ללימוד התורה בעצמו - "כתר תורה" - הנה "על גבי" לימוד זה יש גם "כתר שם טוב" - להתעסק גם עם אחרים, הנה בזה לימודו בתורה "עולה" ולימודו הוא בשלימות הנרצית.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"י עמ' 303 ואילך)

הוא כי אומר

הקשר בין מאמר המשנה לתנא שאמרו

מתי הגיע רשב"י למעלת "כתר שם טוב"?

איתא בגמ' (שבת לג, ב) שכשרשב"י ובנו יצאו מן המערה לאחר י"ב השנים, ראו כיצד אנשים מתעסקים בחרישה וזריעה "אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, כל מקום שנותנין עיניהם, מיד נשרף". אך לאחר השנה הי"ג, כשיצאו מן המערה, אזי "כל היכא דהוה מחי ר"א הוה מסי ר"ש, א"ל בני די לעולם [בעוסקי תורה. רש"י] אני ואתה".

וצריך להבין מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר, דמה הבין אחרי שנת הי"ג שהביאו למסקנא ד"די לעולם אני ואתה"?

ויש לבאר בזה:

נתבאר לעיל שמעלת "כתר שם טוב" שמלמד רשב"י במשנה זו היא, שגם אלו ש"תורתם אומנתם" חייבים הם לפעול על אלו שעוסקים בעניני העולם, שגם הם, הנה בעת עסקם בתורה יהיו שקועים בזה לגמרי.

והנה, כדי שה"יושב אוהל" יוכל לפעול בעצמו להפסיק מלימודו בעצמו ולהשפיע גם על אחרים, פשוט שלא די שיתחיל לחשוב על זה בעת שמפסיק מלימודו, שהרי גם אז לא ירצה להשפיע על אחרים אלא ימשיך בלימודו בעצמו. אלא צריך שגם הלימוד והעיון בתורה באופן ד"תורתו אומנתו" יהיו בכוונה להשפיע גם על אלו העוסקים בדברי הרשות ללמוד מעט זמן באופן של "תורתו אומנתו". ומכיון שזהו

כוונת ותכלית כל לימודו ועיונו בתורה, מובן שגם לאחר לימודו ירצה להשפיע גם על אלו העוסקים בדברי הרשות.

אך הא גופא צריך ביאור, דבשלמא מי שאין "תורתו אומנתו" שפיר יתכן שגם בעת לימודו יחשוב גם איך לפעול על אחרים, אמנם מי ששקוע לגמרי בתורה באופן ד"תורתו אומנתו", איך יתכן שבעת לימודו באופן כזה, יחשוב גם על זה שצריך הוא לפעול על אלו שעיקר עסקם הוא בעניני העולם החומרי והשפל, והרי זה תרתי דסתרי?

ויש לבאר, דהא דשני דברים אלו "תרתי דסתרי" הם זהו רק באם האדם לומד תורה רק מצד שיש לו תענוג בזה, דאז אין הוא יכול לחשוב בשעת מעשה על דברים אחרים, אך באם כל כוונת האדם בעת לימודו אינה לתועלתו האישית, אלא כדי לעבוד את הקב"ה ולקיים רצונו ית', הרי אז אין בזה סתירה כלל, כי רצון הקב"ה הוא בשני הדברים.

כלומר, באם מטרת האדם בלימודו היא לתועלתו האישית, הרי אז אי אפשר לו לחשוב בעת הלימוד על דברים שאינם נוגעים ישירות ללימוד, אך באם האדם מתבטל לגמרי להקב"ה, ולימודו אינו אלא לקיים רצון העליון, הרי אין לימוד התורה והשפעה על אחרים "סתירה" זה לזו, אלא אדרבה, שניהם ענין אחד הם - קיום רצונו של הקב"ה. ובמילא, כאשר האדם נמצא בביטול מוחלט כלפי הקב"ה ולומד תורה אך ורק לקיים רצונו ית', שפיר יש ביכולתו לחשוב בעת לימודו שהמטרה בזה להשפיע גם על אחרים.

וזהו עומק מעלת "כתר שם טוב" המדובר במשנה זו - לימוד התורה מתוך ביטול מוחלט כלפי הקב"ה שאזי מטרת לימודו הוא ה"שם טוב" - מעשים טובים - להשפיע גם על אחרים ללמוד זמן מסויים באופן זה.

ועפ"ז יובן הסיפור עם רשב"י ובנו והחילוק בין מה שסברו אחרי יציאתם בפעם הראשונה למעלה אלי' הגיעו לאחר יציאתם מן המערה בפעם השני':

כשיצאו מן המערה בפעם הראשונה סברו ש"חיי שעה" ו"חיי עולם" הם בסתירה זה לזה, ואי אפשר לפעול על אלו שעוסקין בחרישה וזריעה, שגם הם יהיו שקועין ב"חיי עולם" ויעסקו בתורה באופן ש"יתירו" עצמם משפלות העולם.

אמנם, אחרי שהיו במערה עוד שנה, ונתעלה רשב"י בדרגה אחר דרגה, עד שהגיע לתכלית ושלימות הביטול להקב"ה, הרי בזה הגיע למדרגה כזו שהבין ש"די לעולם אני ואתה", דאין הכוונה בזה ש"די לעולם" בזה שרק רשב"י ובנו יעסקו בתורה ושאר העולם ב"חיי שעה" בלבד, אלא הכוונה היא שהבין רשב"י שכדי לפעול גם אצל אלו העוסקים ב"חיי שעה", שגם הם יהיו שקועים בתורה, הנה "די לעולם אני ואתה". כי רשב"י ובנו - יפעלו וישפיעו על העולם שגם העוסקים בחרישה וזריעה וכיו"ב, יהי' אצלם הענין דלימוד התורה באופן שיהיו שקועים בזה לגמרי [נראה במקור הדברים שנתבאר זה ע"פ החילוק בין מספר י"ב למספר י"ג בתורת הסוד, ע"ש בארוכה].

(ע"פ לקוטי שיחות ח"י עמ' 303 ואילך)

מדוע הקדימו מאמר רבי יהודה למאמר רשב"י?

במשנה זו יש להקשות:

א. מהי השייכות בין מאמר רשב"י ש"כתר שם טוב עולה על גביהן" למאמר ר' יהודה לפני זה "הוי זהיר בתלמוד ששגגת תלמוד עולה זדון". ב. לכאורה המאמרים היו צריכים להיות בסדר הפוך - תחילה המאמר דקאי במעלת ה"שם טוב", כי הוא קרוב לתוכן המשנה שלפני זה "יהי כבוד תלמידך כו" וכבוד חברך כו", ורק אח"כ המאמר ד"הוי זהיר בתלמוד כו", דקאי בענין התורה, שהוא קרוב לתוכן המשנה שלאחרי זה "הוי גולה כו" שחבריק יקימוה (התלמוד) בידך כו" (וראה נחלת אבות לאבות כאן).

והנה, לכאורה הי' אפשר לתרץ הקושיא הב' ע"פ מה דא"י בגמ' (שבת לג, ב) שהי' רבי יהודה "ראש המדברים בכל

מקום", ולכן הקדימו מאמר רבי יהודה למאמר רשב"י. אך אי אפשר לתרץ כן, שהרי זה שייך רק כשדיבורם במסיבה אחת, שאז ר"י צריך להיות ראש המדברים, אבל בנדר"ד אין כאן מסיבה בכלל ולא דיבור בענין אחד. ומצד תוכן המאמרים מתאים יותר שיהיו בסדר הפוך כנ"ל.

אמנם, ע"פ מה שנתבאר לעיל, שכוונת רשב"י ב"כתר שם טוב" היא לאופן הלימוד הנרצה, שגם זה שתורתו אומנתו צריך ללמוד על מנת להשפיע על אחרים שילמדו באופן כזה, יובנו הדברים היטב:

א. שני המאמרים תוכנם אחד - הזהירות באופן הלימוד הנרצה, ולכן באו במשנה אחת. ב. תחילה בא מאמר ר' יהודה, דקאי על תחילת עבודת האדם שאז צריך להזהיר על שגגת תלמוד, ולאחר מכן מאמר רשב"י שמדבר על לימוד באופן הנעלה ביותר, כפי שהי' אצלו - הלימוד באופן ד"תורתו אומנתו", שגם לימוד זה צ"ל באופן ד"כתר שם טוב", לפעול על הזולת. וק"ל.

(ע"פ לקוטי שו"ת ח"י עמ' 310 הע' 67)

כ"ה

סט הספרים

הרבי הזהיר

לפי סדר פרשיות התורה
ועל מועדי השנה

כ-200 ליקוטים בנושאים נבחרים המוקדמים
מרבבות אגרות קודשו של כ"ק אדמו"ר זי"ע
900 עמודים בשני כרכים בשפע עצות והדרכות
בחיי היום יום, בין אדם לחבירו ובין אדם למקום

מחיר 95 ₪
מיוחד! • כולל משלוח עד הדלת •

מהדורה
חדשה
עם הוספות רבות
ב' כרכים -

לרכישת הספרים כולל משלוח
עד הדלת במוקד טל'פוני: 03-3745979